

РЕШЕНИЕ

№ 5915

гр. София, 19.10.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 12 състав, в публично заседание на 13.09.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Наталия Ангелова

при участието на секретаря Елена Георгиева и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **1520** по описа за **2020** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство е по реда на чл.203 и следващите от АПК вр. чл.285, ал.2 и чл.284, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Делото е образувано по искова молба от Е. Д. М., с ЕГН 65050970211, в момента изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора С., против Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", предявена на правно основание чл.284 ЗИНЗС, за сумата от 50 000 лева като компенсация за претърпени неимуществени вреди с начало 23.05.1997г. и които претендира, че търпи до 10.02-.2020г. поради условията, в които е бил поставен по време на задържането му в ареста на ул. Г.М. Д. в [населено място] по ДП 56/1997г., от където бил освободен на 10.06.1997г. и поради условията в ареста, в които е бил поставен в периода на задържането му.

Основания на иска, наведени от ищеца :

От фактическа страна ищецът излага, че по време на задържането му е бил поставен в нечовешки и унижителни условия за живот, в застрашена среда, без въздух, без светлина и топла вода, при ужасна мръсотия, бил налазен от хлебарки, бил нахапан от дървеници, храната била недостатъчна и от развалени продукти, леглата били много лоши и не можело да спи на тях, матракът бил с дебелина 1 см. страшно убивал, леглото било от решетки на квадрати и „убива“, не можело да се спи, тялото го боляло – груб, кръст, крака, врат. Леглата не отговаряли на никакъв стандарт за легло, в

килията нямало маса. Изложено е още, че не е позволявано на ищеца да излиза 1 час на разходка на чист въздух, такава разходка изобщо не съществувала. Посочени са конкретни разпоредби като нарушени по националното право и Договора за функционирането на Европейския съюз.

Пред съда ищецът лично и чрез адв. Ю. поддържа изрично исковата претенция, като иска то съда да постанови уважаването ѝ. Ищецът счита същата за доказана по отношение на всички елементи за ангажиране на отговорността на държавата за вреди, в това число ищецът се позова на съдебна практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делото „Л.“ за нарушение на чл.3 ЕСПЧ, като счита, че положението му е идентично – счита себе си за избухлив, защото в следствие на престоя е била увредена нервната му система. Бил подложен на психически тормоз, до степен на полудяване и мисли за самоубийство. Излага твърдения установено унижително отнасяне и нарушаване разпоредбите на чл.7 и чл.10 от Международния пакт за граждански и политически права.

В ход по същество адв. Ю. иска от съда да уважи исковата претенция изцяло като счита за настъпили неимуществени вреди за ищеца от лошата хигиена и прехрана и невъзможността му да упражнява двигателна активност, както и всички други обстоятелства, с които са нарушени човешките му права за периода от 23.05.1997г. до 10.06.1997г. Гласните доказателства сочели на извода за настъпили неимуществени вреди за ищеца, които се установявали и от експертното заключение. Също адв. Ю., счита че настъпилите вреди, в следствие на задържането на ищеца в ареста С., продължават да съществуват и към днешна дата и поради този факт не може да се приеме, че е приложим института на погасителната давност. Претендира присъждане на разноски, съгласно представен списък.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, чрез процесуален представител Д., в писмен отговор оспори исковата претенция изцяло, като на първо място претендира нередовност на основание, че ищецът не е представил нито посочил доказателства, които да установяват конкретни незаконосъобразни актове, действия и бездействия на органи на държавата и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, с което да се ангажира отговорността на държавата по ЗОДОВ. Счита, че в конкретния случай са налице основанията на чл.159, т.7 от АПК и чл.126 ГПК във връзка с чл.144 от АПК, поради което делото да бъде прекратено. На следващо място счита, че съгласно разпоредбите на чл.110 и чл.111 от Закона за задълженията и договорите, ако се допусне иск за вреди, то той следва да се разгледа съответно само за 5 години назад от 215 г. и от 2017г. Оспорва исковата претенция по основание и размер, като счита, че от исковата молба не се установявали елементите на фактическия състав по чл. 1 ЗОДОВ, не били посочени конкретните действия, които са нарушени от служители от страна на ответника, не се установявало неизпълнение на вменено от закона задължение от страна на ответника, което да ангажира отговорността му, както и настъпили вреди за ищеца. Негативните емоции, които е бил изпитал, са неизбежни с оглед на лишаването му от свобода.

Прокурорът претендира неоснователност и недоказаност на исковата претенция, като счита че искът се крепи единствено на свидетелските показания и представената експертиза по данни на ищеца.

По делото са приети доказателствата, представени от страните, изслушани са свидетелските показания на М. П. и М. П., допуснати по искане на ищеца, както и

заключение по съдебно-психиатрична експертиза, изготвено от вещото лице Г. – специалист по съдебна медицина, психиатър.

Административен съд София град, като взе предвид основанията на иска, посочени от ищеца, доводите и възраженията на страните, обсъди доказателствата по делото, при което прие от фактическа и правна страна следното:

По допустимостта на иска:

Исковата претенция е допустима по чл.204, ал.4 АПК, доколкото се претендират неимуществени вреди от фактически действия. В определение по делото от 21.04.2020г. съдът е приел, че искът е процесуално допустим на основание - чл.1, ал.1 и чл.2 ЗОДОВ, предявен е срещу надлежен ответник- Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" - юридическо лице, в чиято структура е Затвора С.. В исковата молба е посочен период на увреждане, както и цена на иска, претендират се неимуществени вреди на конкретни основания.

Съдът изрично е посочил в определението си от 22.1.2020г., че възражението на ответника за изтекла погасителна давност не съставлява основание за недопустимост на иска, а след разглеждането му по същество, съставлява основание за отхвърлянето му, като неоснователен поради изтичането на давностния срок- в този смисъл се е позовал на Определение на ВАС № 790/26.01.2016г. по адм.д. 327/2016г., VIII отделение. Въпрос за преценката на съда по същество е дали искът е погасен по давност.

Исковата претенция е предявена и срещу надлежен ответник ГДИН, доколкото отговорността за арестите понастоящем съгласно чл.16, ал.1 и ал.3 ЗИНЗС е на териториални структури на ГДИН - Областните служби „Изпълнение на наказанията“ обединяват, ръководят и контролират дейността на арестите, началникът на арестите е административен орган, подчинен на министъра на правосъдието и на главния директор на ГДИН, а регламентацията е част от Глава Трета от ЗИНЗС, озаглавена „ГДИН“.

Следователно, исковата претенция е предявена срещу надлежен ответник по смисъла на чл.205 АПК.

По фактите

Ответникът не оспорва, че ищецът Е. Д. М. е настанен в ареста на [улица] [населено място], на 23.05.1997г. по досъдебно производство № 56/1997г., където е пребивавал до 10.06.1997г.

Ищецът Е. Д. М. не е представил медицински документи, удостоверяващи съответно, че: е страдал и страда понастоящем от заболявания, в резултат на престоя му в ареста, т.е. за периода след 23.05.1997г. За условията в ареста и в помещенията са разпитани двама свидетели. Свидетелят П. дава показания, че заедно с ищеца са пребивавали на територията на Софийски централен затвор до м. февруари 2021г. Първоначално М. П. е бил настанен в килията на Е. М. в периода от м. октомври 2019г. до края на м. май 2020г., след което ищецът бил преместен в корпуса на затвора. Свидетелят М. П. потвърждава, че в ареста на „Г.М. Д.“ условията са лоши. От разкази на ищеца за престоя му там, разбрал, че били нарушени правата му. Не е имал право на телефон, на свиждане, имало хлебарки, дървеници, нямало е достъп на светлина, храната била много лоша.

Свидетелката М. А. П., съпруга на ищеца дава показания, че Е. М. се е оплаквал, че

условията в ареста били много лоши – храната била лоша, не е ходил на „каре“, имало дървеници и хлебарки. Няма нормални условия на пребиваване. Счита, че последният е имал депресия – не можел да спи и да се храни, чувствал се зле и имал главоболие, но не е ходил на лекар. През конкретния период на задържане не са разрешили свиждане.

Що се касае до условията в ареста към Районната следствена служба в [населено място], на ул. Г.М. Д., то по делото се съдържат данни само в изявленията на ищеца за конкретния период на задържане през 1997г. Държавата чрез ответника ГДИН не представи данни за този период, а представените доказателства за хигиената и условията в ареста са за следващ период – 2018г. и 2019г. – за храненето и мерки за дезинфекция, дезинсекция и дератизация, поради което са неотнормирани. От страна на ответника са представени протоколи за ДДД обработка, протокол от проверка по отношение мероприятията по дезинфекция, дезинсекция и дератизация от, протоколи за извършени услуги на сградите на ГД „ИН“, докладни записки № 2965/11.09.19г.; Протокол на СРЗИ, протоколи за приемане на извършените услуги по обработката. Като доказателство по делото е приета Заповед № 1-4517/2018г. с указания за реда и начина за планиране на хранителни продукти, необходими за териториалните служби на ГДИН и за контрол при доставката на хранителни продукти съобразени с таблица № 1 за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти на 1 лишен от свобода от 2006г., утвърдена от министъра на правосъдието и съгласувана с министъра на здравеопазването и министъра на финансите. В таблицата са посочени наименованието на продуктите и количеството от тях, което трябва да бъде вложено, за достигане на определено количество калории за всеки лишен от свобода. Тези документи са неотнормирани към процесния период, в който ищецът претендира вреди и поради това не доказват предприети действия от страна на администрацията по отношение на условията в ареста.

Що се касае до материалните условия и режим на задържане, настоящият съд съобрази, че данни за състоянието на арестите в България се съдържат в съдебната практика на Европейския съд за правата на човека (ЕСПЧ) – конкретно в редица решения по жалби срещу България, по които са преценявани оплаквания, идентични с основанията по исквата молба.

Данните за арестите в практиката на съда (ЕСПЧ) се основават на докладите на Комитета за предотвратяване на изтезанията (КПИ) и взети предвид при преценката на казуси като процесния. Така са цитирани данните от доклади на КПИ от 1995 г. и 1999г., като във втория доклад е констатирано, че няма подобрене, дори има влошаване на условията. Поради това може да се счита, че условията през 1997г., която попада в периода между двете посещения, не се различават от констатираното в първия доклад. Констатациите на КПИ са следните

Видно от Решение от 10 август 2006г., Пето отделение на ЕСПЧ – Й. срещу България, жалба № 56856/00,

32.КПИ посети България през 1995, 1999, 2002 и 2003. (...). В докладите от 1995, 1999 и 2002 са представени общи становища за проблемите във арестите на всички Следствени служби.

А. Релевантни констатации в доклада от 1995 (огласен през 1997)

1. Общо становище

33. КПИ установява, че повечето, макар и не всички, арести към Следствените служби, са пренаселени. С изключение на един от арестите, в който условията били

малко по-добри, условията в останалите били следните: в килиите не влизала естествена светлина; изкуственото осветление било твърде слабо за четене и работело непрекъснато; проветрението било недостатъчно; чистотата на спалното бельо и на килиите като цяло била далеч под желаната; арестантите имали достъп до санитарните помещения два пъти дневно (сутрин и вечер) за по няколко минути и се къпели веднъж седмично; с изключение на двете ежедневни посещения на тоалетните, арестантите трябвало да удовлетворяват естествените си нужди в кофи в самите килии; въпреки че съгласно вътрешния правилник на заведението арестантите имали право на "ежедневна разходка" от до тридесет минути, тя често е съкращавана на пет до десет минути или въобще не е разрешавана; на арестантите не се осигурявали други дейности извън килиите.

34. КПИ отбелязва по-нататък, че храната била с лошо качество и в недостатъчно количество. В частност, ежедневната "топла храна" се състояла най-вече от водниста супа (често хладна) и недостатъчно количество хляб. При другите хранения задържаните получавали само малко хляб и малко сирене или халва. Менюто рядко съдържало месо и плодове. Арестантите трябвало да се хранят от купи без прибори за хранене - не са им давани даже лъжици.

35. КПИ също отбелязва, че посещения на роднини и кореспонденция били допускани единствено с изрично разрешение от прокурор и че, в резултат, контактите на задържаните с външния свят били силно ограничени. Няма радио или телевизия.

36. КПИ заключава, че българските власти не са изпълнили задължението си да осигурят условия на задържане, отговарящи на присъщото достойнство на всеки човек и че "почти без изключение условията в посетените следствени арести към следствените служби могат справедливо да бъдат описани като нечовешки и унижителни". В отговора си българските власти приемат, че оценката на делегацията на КПИ е "обективна и коректно представена", но подчертават, че възможностите за подобряване са ограничени поради трудните финансови условия в страната.

37. През 1995 КПИ препоръчва на българските власти, *inter alia*, да се осигурят достатъчно храна и напитки и безопасни прибори за хранене, дюшеците и одеалата да се почистват редовно, на задържаните да се осигуряват средства за лична хигиена (сапун, паста за зъби и др.), да се инструктира охраната, че на задържаните трябва да се разрешава да напускат килиите си през деня, за да използват тоалетните, освен ако това не противоречи на изискванията, произтичащи от съображения за сигурност; да се спазва на практика разпоредбата за ежедневна тридесет минутна разходка; да се подобри осветлението и вентилацията в килиите; да се преразгледа режима на свиждания и задържаните в следствения арест да се прехвърлят по-често в затвор дори преди приключването на предварителното следствие. Да се разгледа спешно възможността на задържаните да се предложи разходка навън от поне един час дневно.

(...)

В. Релевантни констатации в доклада от 1999 (оповестен през 2002)

40. КПИ отбелязва, че са въведени нови правила, осигуряващи по-добри условия, които обаче не са довели до значителни подобрения.

41. В повечето следствени арести, посетени през 1999, с изключение на новооткрития в С., условията остават в общи линии същите като констатираните при посещението на КПИ през 1995 по отношение на лошата хигиена, пренаселването, проблемния достъп до баните и тоалетните и пълна липса на разходки на открито и дейности

извън килиите. На някои места положението дори се влошило."

Правна преценка на съда:

А) По приложимото правно основание:

Ищецът претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди, на основание незаконосъобразна административна дейност поради лошите условия в помещенията и режима – без контакти с външния свят, по време на задържането му в ареста през 1997г. В разглеждания казус ищецът твърди, че е бил поставен в условия на задържането му за периода през 1997г., от които търпи вреди и за които твърди, че нарушават човешкото му достойнство, като последните обхващат период от преди приемането и влизането в сила на разпоредбите, уреждащи отговорността на държавата от поставянето на лице в условия, нарушаващи чл.3 от ЗИНС – искът по чл. 284 от същия закон, предявеният от ищеца иск следва да се разгледа по реда на чл.1, ал.1 от ЗОДОВ.

Видно от основанията на иска – задържането на ищеца в следствения арест през 1997 г. е продължило от 23.05.1997г. до 10.06.1997г. В случая исквата молба е подадена на дата 11.02.2020г., заведена с вх. № 4693 на АССГ, т.е. след влизане в сила на ЗИД на ЗИНЗС, обнародван ДВ бр.13/2017г., поради което не следва да се разглежда по реда на чл.284 ал.1 от ЗИНЗС. Съгласно §47от ПЗР на ЗИД на ЗИНЗС, лишените от свобода или задържаните под стража, които са били освободени до 6 месеца преди влизане в сила на този закон, може да предявят иск по чл.284 ал.1. В случая ищецът е бил „освободен” от въпросния арест преди 07.02.2017г., когато влиза в сила визирания закон. С оглед изложеното неприложим е §47от ПЗР на ЗИД на ЗИНЗС и искът не попада в приложното поле на чл.284 от този закон.

В чл. 7 от Конституцията на Република България е предвидено, че държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица. Съгласно чл.1, ал.1 ЗОДОВ, държавата и общините ще носят отговорност за вреди, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност. В случая вредите се претендират от административна дейност и конкретно от фактически действия и бездействия – поради поставянето на ищеца в описаните от него условия и режим по време на задържането му в ареста през 1997г.

Член чл.1, ал.2 ЗОДОВ определя, че искът подлежи на разглеждане по реда на чл.203 и следващите от АПК - исковете за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица, се разглеждат по реда на тази глава, а за неуредените въпроси се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Съгласно чл. 4 ЗОДОВ държавата отговаря за вредите, пряка и непосредствена последица от увреждането. Обезщетение за неимуществени вреди се дължи при наличие на причинна връзка между незаконосъобразното действие и бездействие и претърпените вреди. Обезщетението за неимуществени вреди е за увреждане на неимуществени права, блага или правозащитими интереси, а вредите се изразяват в нравствените, емоционални, психически, психологически терзания на личността;

накърнената чест, достойнство, добро име в обществото.

Член 3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи съдържа абсолютна забрана на изтезанията или нечовешкото или унизително отнасяне или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на пострадалия. *В т. 85-89 от цитираното по-горе решение Й. срещу България, са посочени общите принципни положения за преценката дали е нарушена тази забрана, конкретно са следните:*

-Съдът по правата на човека е определял отнасянето като "нечовешко", включително когато то е било планирано предварително, продължило е часове наред и е причинило телесна повреда или интензивно физическо и психическо страдание. Съдът е определял отнасянето като "унизително", когато то е подронвало човешкото достойнство на пострадалите или е предизвиквало у тях чувства на страх, безпокойство и малоценност, които са могли да ги унижат и принижат. Съдът преценява дали отнасянето е "унизително" по смисъла на чл. 3, като взема предвид дали то има цел да унижи и принизи засегнатото лице и дали от гледна точка на последиците то е засегнало отрицателно личността на пострадалия по начин, несъвместим с чл. 3, липсата на посочената цел не изключва категорично констатацията за нарушение на разпоредбата. Според Съда лошото отнасяне трябва да достигне минимално равнище на суровост, за да попадне в приложното поле на чл. 3 от Конвенцията. Преценката на това минимално равнище на суровост е относителна; тя зависи от всички обстоятелства по делото - времетраене на отнасянето, неговото физическо и психическо отражение, а в някои случаи и пол, възраст и здравословно състояние на пострадалия.

-Също, според Съда по правата на човека, претърпените страдания и унижение трябва да превишават неизбежния елемент на страдание или унижение, присъщ на определена форма на законосъобразно отнасяне или наказание. Мерките, които лишават едно лице от свободата му, често съдържат такъв елемент. Държавата трябва да гарантира, че лицето ще бъде държано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и способът на изпълнение на мярката не подлагат лицето на стрес или затруднения, чиято интензивност превишава неизбежната степен на страдание, присъщо на задържането, че здравословното състояние и благополучието на лицето са осигурени в достатъчна степен. Според Съда наред с материалните условия важен фактор е и режимът на задържане. При преценката дали даден ограничителен режим може в определен случай да доведе до третиране, несъвместимо с чл.3, следва да се имат предвид конкретните условия, строгостта на режима, неговата продължителност, преследваната цел и неговото въздействие върху въпросното лице.

Отговорността не се презюмира от закона, за това в тежест на ищеца е да установи наличието на кумулативно изискуемите се предпоставки за отговорността по чл. 1 ЗОДОВ.

Б)Правна преценка на съда по същество

По твърденията на ищеца, относими към незаконосъобразно фактическо

действие и бездействие на органи от системата на арестите, поради поставянето на ищеца в нечовешки и унижителни условия за живот, съдът съобрази следното:

На първо място, твърденията за условията в ареста по време на задържането на ищеца, се подкрепят от заключенията в докладите на Европейската комисия за предотвратяване на изтезанията, изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание - само КПИ през 1995. Конкретно от общото становище по отношение на условията в арестите към всички следствени служби, заключението, че тези условия могат да се опишат като нечовешки и унижителни и че те не са се подобрили достатъчно при последвалите посещения през 1999 г. В същите се съдържат данни по конкретните условия, на които ищецът основава исковата си претенция.

Съдът цени свидетелските показания на съпругата на ищеца като заинтересовани, поради това не могат да се ценят като обективни изцяло. Другият свидетел - М. П., видно от неговите изявления, е бил подпомаган от ищеца по водените от него дела, но няма данни, че същият води идентични дела. Общо показанията на свидетеля П. отразяват емоционалното състояние на ищеца по повод обстоятелствата, съставляващи основание на иска. Негативните изживявания на ищеца по повод на основанията на иска, съдът приема за доказани от заключението на вещото лице.

Ответникът твърди общо по оплакването за храната, че това е субективно усещане, ежедневно и безплатно храната била разнообразна, съобразена изцяло с установения калориен и химичен състав, осигурявана била от администрацията на затвора, разчетена била по калории, еднаква за всеки един, твърди се, че ищецът имал възможност да си набавя храна от други източници - пазаруване, получаване на хранителни продукти. Тези твърдения противоречат на констатираното от КПИ в докладите от посещенията през 1995 и 1999г., също не са подкрепени с конкретни данни. Няма данни, в арестуваните лица да са имали възможност за "пазаруване", нито да са разрешавани свиждания на ищеца през процесния период. При тези обстоятелствата, твърденията на ответника, изложени в отговора на исковата молба, не следва да бъдат ценени като обективни.

От ответника не са представени доказателства за условията в конкретния следствен арест през 1997г. При тези обстоятелства, що се касае до твърденията на ищеца за условията в този арест, то следва да се преценяват единствено твърденията на ищеца и заключенията в докладите на КПИ. Условията, описани по-горе по фактите, при които е бил поставен ищецът през исковия период, са се изразявали в следното : недостатъчен достъп на естествена светлина, слабо изкуствено осветление, работещо непрекъснато, недостатъчно проветрение, недостатъчна чистотата на спалното бельо и на килиите, ограничен достъп до санитарните помещения и ползването на баня, ограничаване на времето на ежедневната разходка, или неразрешаването ѝ, те. липса на двигателна активност; поради лошо качество на храната и недостатъчно количество; ограниченията за контактите с външния свят. Също настоящият съд възприема заключението на КПИ по доклада от 1995г. за състоянието на арестите в България като относими и за 1997г., предвид констатацията в доклада през 1999г., че условията, не са се подобрили, дори

имало влошаване.

Предвид на тези съображения, съдът следва да приеме, че твърденията на ищеца както за материалните условия в ареста, така и за режима на свижданията и за престоя на открито, изцяло се потвърждават от заключенията на КПИ. Единствено няма данни за това, че на арестуваните лица не са предоставяни листовце хартия и химикал за да могат да изпращат писма и да водят кореспонденцията, която считат за необходима.

Поставянето на ищеца в посочените условия е в резултат от действия и бездействия на административни органи, при и по повод изпълнение на принудителната административна мярка "задържане под стража" в следствен арест, наложена на ищеца. Това обуславя извод, че са извършени при и по повод административна дейност. Този извод следва и от естеството на мярката, тъй като друг правен субект освен Държавата, няма право да прилага такава принуда, но не се касае за наказание лишаване от свобода, а за задържане под стража.

Решаващо за преценката на настоящия съд, дали условията, при които е бил поставен ищецът през исковия период, нарушават забраната по чл.3 ЕКПЧ, са данните за личното му положение, установени по делото от свидетелските показания и заключението на вещото лице, че същият е спортувал, със здрава психика е и не е прибягнал до психиатър или психолог, не е ,употребявал лекарства.

Също решаващо за преценката на съда дали е допуснато нарушение на правата на ищеца е времетраенето на задържането при посочените условия. Оплакванията на ищеца за условията и режима на задържане, в това число и загубата на килограми, с изключение на възрастта, са сходни с данните, въз основа на които е постановено Решение от 15 декември 2005 г., първо отделение на ЕСПЧ, делото Г. срещу България, жалба № 47823/99. Така видно от прието по т. 63 от решението на ЕСПЧ, жалбоподателят не е страдал от здравословни проблеми по време на периода на задържането и по този повод не се е наложило прилагане на специални грижи, а за голямата загуба на килограми, настъпила поради твърдения недостиг на храна, Съдът е констатирал, че не представя никакво доказателство в подкрепа на този довод. В т.64 от решението по делото ЕСПЧ е отчетел констатациите на КПИ, изложени в докладите от 1995 и 1999 г., идентични с цитираните по-горе. По т.65 и 66 от решението ЕСПЧ е формирал следните изводи по повод оплакването за нарушение на чл.3 ЕКПЧ:

„65. Все пак, отчитайки факта, че задържането в условия, подобни на тези от настоящия случай, би могло за по-дълъг период, да доведе до отношение, противоречащо на член 3 от Конвенцията, Съдът счита, че спорното отношение не е достигнало минималната сериозност, изискуема, за да попадне в полето на приложение на тази разпоредба, по-конкретно поради относително кратката му продължителност.

66. В заключение, след пристъпване към цялостен анализ на релевантните факти и на основание на предоставените му доказателства, Съдът

счита, че предвид здравословното състояние на жалбоподателя, както и продължителността на наложената мярка, няма нарушения на тази разпоредба.“

Тази преценка ЕСПЧ е формирал при продължителност на ареста от 03. юли 1998г. до 18 август 1998г., т.е. за период два пъти повече от процесния за задържането на ищеца. както се посочи, от нищо не следва, че държавата през 1997 г. е изпълнила задълженията, указани от КПИ като заключение в доклада от посещението през 1995г. Ищецът е пребивавал във въпросния арест при условия, в нарушение на чл.3 ЕКПЧ, но поради краткия период на задържане – от 23.05.1997г. до 10.06.1997г., т.е. 19 дни и сходството на останалите факти по твърденията на ищеца, настоящият състав на съда също както ЕСПЧ по цитираното дело Г. срещу България следва да приеме, че не е преминал изискваният се праг на суровост, за да се приеме, допуснато нарушение на чл.3 ЕКПЧ. Ситуацията на ищеца и разгледаната в казуса по делото Г. срещу България, се различава единствено по признака възраст. Жалбоподателят Г. е бил непълнолетен по време на задържането, което е породило особено безпокойство, но въпреки това е прието в заключение, че не е налице нарушение на чл.3 от Конвенцията, поради условията и режима, по време на задържането му в ареста.

Следователно, макар по принцип описаните от ищеца условия и режим по време на задържането му и доказани по делото, да са относими към нарушаване на забраната по чл.3 ЕКПЧ, също както ЕСПЧ за дори два пъти по дълъг период от време, настоящият съд следва да приеме, че поради краткият период на задържане на ищеца, условията и режима на задържането не са достигнали до степен на нарушаване на забраната по чл.3 ЕКПЧ.

Необосновано е твърдението на ищеца за нарушаване на правата му по чл.13 ЕСПЧ – липсата на ефективно средство за защита, доколкото няма данни да е ищецът упражнил каквото и да е право на защита, а ЕСПЧ в решенията - по подобни дела като цитираните, е приемал, че по принцип иск за вреди по действащия през 1997г. Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на гражданите, приет през 1989г., впоследствие допълнен и с променено заглавие, действащ и понастоящем - Закон за отговорността на държавата и общините за вреди, е предоставял ефективно средство за компенсиране на претърпени вреди от условията на задържане. Също ищецът чрез предявяването на процесния иск е упражнил правото си на защита срещу вредите, които претендира срещу държавата.

Предвид изложеното, не е налице незаконосъобразно действие и бездействие по смисъла на чл.204, ал.4 АПК, съставляващо основание за ангажиране на отговорността на държавата и общините за вреди.

Изискванията за ангажиране на отговорността за вреди на държавата чрез ответника, изрично указани на ищеца, на основание чл.1 вр. чл.4 ЗОДОВ от незаконосъобразно действие или бездействие, следва да бъдат кумулативно дадени. След като не се установи по делото изискването за незаконосъобразност на действието и бездействието на основанията,

посочени от ищеца, то съдът не следва да обсъжда и останалите елементи за отговорността - претърпени вреди и причинно следствена връзка, тъй като дори и да се установят, не могат да доведат до друг резултат – уважаване на иска за вреди.

За пълнота следва да се посочи, че твърденията на ищеца, че през исковия период са нарушени негови права по Международния пакт за граждански и политически права - чл. 2, 3, 5, 7 и 10, както и норми по правото на ЕС, са неотнормирани. М. пакт съдържа норми-принципи, защитата на прогласените в него права следва да бъде гарантирана чрез норми по националното право на договарящите държави. Такива са нормите на ЕКПЧ, доколкото на основание чл.5, ал.4 от Конституцията, същата е част от вътрешното право. Правото на ЕС е неприложимо към факти и обстоятелства, възникнали през 1997г., тъй като България към този момент не е била държава-членка на ЕС. За периода след 2007г. исковата претенция не следва да бъде разглеждана на основания норми по правото на ЕС, тъй като фактите, на които се основава иска, са възникнали преди това.

За пълнота следва да се посочи, че твърденията за продължителност на емоционалните преживявания на ищеца по повод на процесния престой в ареста са продължили до подаването на исковата молба през 2020г., не съставляват основание за разглеждането и уважаването на иска за вреди, тъй като е изтекла и погасителната давност, на която ответникът се е позовал. Съдът изрично е указал на ищеца, че е предявено възражение за изтекла давност – ответникът се позовал в отговора на исковата молба на приложението на чл.100 и чл.11 към исковия период. Адв. Ю. счита, че ищецът продължава да търпи вреди – негативни преживявания от престоя в ареста, търпи вреди и след периода на погасителната давност, поради което искът следвало да се разгледа по същество и за целия исков период – от задържането през 1997г. до 2020г. – предявяването на иска. Както се посочи, вещото лице твърди, че ищецът е преодолял последиците от ареста с течение на времето, справил се е без да посещава психиатър или психолог, без лекарства.

Срокът, с изтичането на който се погасяват вземания, произтичащи от непозволено увреждане е петгодишен - чл. 110 ЗЗД. Срокът е тригодишен за лихвите върху вземанията от непозволено увреждане - чл. 111, б. "в" ЗЗД. Съгласно чл. 115, ал. 1, б. "ж" от Закона обаче давността не тече "докато трае съдебният процес относно вземането". Съгласно чл. 120 от ЗЗД съдът не прилага давността служебно. Както е прието в доктрината и в съдебната практика, погасителната давност представлява по своята същност установен от закона срок, период от време, през който субектът на правото (вземането) бездейства и не го упражнява. С изтичането на давността, при направено възражение от насрещната страна, вземането се погасява, респективно предявеният иск следва да се отхвърли като неоснователен поради изтичането на давностния срок. Този срок има начален момент и тече занапред, тъй като се касае за период от време, в който един правен субект има възможност да действа или да се въздържа от действие. В казуса по

делото няма данни, които да обуславят извод за спиране на давностния срок. Няма съмнение, че институтът на погасителната давност по чл.110 ЗЗД е приложим в настоящото производство за присъждане на обезщетение за причинени вреди по реда на чл. 1, ал. 1 и следващите от ЗОДОВ. Съгласно § 1 от този закон за неуредените в ЗОДОВ въпроси се прилагат разпоредбите на гражданските и трудовите закони. Тъй като въпросът с давността не е уреден в ЗОДОВ, то напълно приложим е посоченият институт на погасителната давност, предвиден в гражданския закон ЗЗД и в този смисъл е и даденото тълкуване, задължително за всички съдилища – за приложимост на 5 годишната погасителна давност. Съгласно т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т.гр. д. № 3/2004 г., ОСГК, при незаконни фактически действия или бездействия на администрацията вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на тяхното преустановяване. От този момент съгласно цитираното тълкувателно решение започва да тече погасителната давност за тези вземания. При незаконни действия или бездействия на административните органи, началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е моментът на тяхното преустановяване.

Условията, от които зависи задължението за поправяне на посочените в чл.1 ЗОДОВ вреди и следователно правилата на давността относно исковете, целящи поправянето на посочените вреди, могат да се основават само на строго обективни критерии. Правилата на давността следва да са ясни и точни, за да могат заинтересованите лица да защитят правата си, но в никакъв случай погасяването на иск като процесния – за вреди от фактически действия и бездействия на административни органи при и по повод административна дейност, не може да има различен начален момент в зависимост от индивидуалното възприятие за вредата или конкретни факти по случая, за да започне да тече давностният срок, респективно този давностен срок в зависимост от субективните възприятия не може да продължава във времето и след законоустановения срок. Ето защо субективната преценка на увреденото лице за наличието на вредата не следва да се взема предвид при определянето на нито един елемент на срока за погасяване на иска за отговорността на държавата за вреди.

Изложеното обуславя извод, че не е налице нито едно от кумулативно предвидените в закона основания по чл.1, вр.ал.4 ЗОДОВ за ангажиране на отговорността на държавата чрез ответника ГДИН за вредите, които ищецът претендира по делото. Съдът следва да отхвърли иска за вреди по делото. При този изход на делото, и тъй като ищецът не е освободен от заплащането на разноски, на основание чл.10, ал.2 ЗОДОВ ищецът следва да бъде осъден да заплати разноските по делото – за вещо лице в размер на 234 (двеста тридесет и четири) лева, а на основание чл.10, ал.4 ЗОДОВ ищецът следва да бъде осъден да заплати в полза на ГДИН юрисконсултско възнаграждение, за което изрично е направено изрично и своевременно искане с молба с дата 09.09.2021г. от ответника. На основание чл. 24 от Наредбата за правната помощ следва да се присъди в полза на ответника юрисконсултско

възнаграждение в размер на 100 лева, вр. Чл.37 от Закона за правната помощ и чл.10, ал.4 ЗОДОВ.

На основание изложеното и чл.172, ал.2 АПК, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ исковата молба на от Е. Д. М., с ЕГН 65050970211, в момента изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора С., против Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", предявена на правно основание чл.1 ЗОДОВ, за сумата от 50 000 лева за неимуществени вреди за периода от 23.05.1997г. до 10.02.2020г., претърпени поради условията и режима, при които е бил поставен по време на задържането му от 23.05.1997г. до 10.06.1997г. по следствено дело 55/1997г. в ареста на Районна следствена служба в [населено място].

ОСЪЖДА Е. Д. М., с ЕГН 65050970211 да заплати по сметка на Административен съд София –град сумата от 234 (двеста тридесет и четири) лева за разноски за вещо лице.

ОСЪЖДА Е. Д. М., с ЕГН 65050970211 да заплати по бюджета на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", сумата от 100 (сто) лева за разноски за юрисконсултско възнаграждение.

Решението може да се обжалва с касационна жалба или протестира с касационен протест пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Съдия: